

Nazioarteko Online Ikastaroa

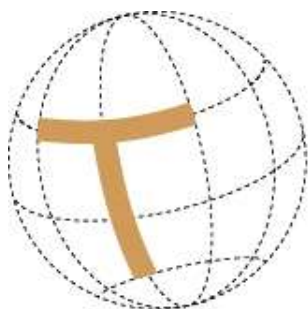
**“GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK.
Alternatibak, ikuspegi partekatatuak eta
prozesu kolektiboak eraikitzen”**

2. edizioa

(2020-2021 Ikasturte akademikoa)

2021

Gida Didaktikoa – 4. Modulua

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Finantziatzaioa:

María Oianguren
Gernika Gogoratuz
15-03-2021

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Nazioarteko Online Ikastaroa
“GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK. Alternatibak, ikuspegi partekatuak eta prozesu kolektiboak eraikitzen”
(2. edizioa)

4. Modulua: Gatazka eta bizi-alternatibak. Bakea eraikitzeko oharrak

2

Moduluaren helburuak

- 1.- Gatazkari eta bakearen eraikuntzari buruz era kritikoa hausnartzea.
- 2.- Definizioak eta kategoriak aztertzea, bizi praktikak emantzipatzaile gisa ulertzeko.
- 3.- Gatazka eraldatzeko eta bizi-alternatibak eraikitzeko tresnak eskuratzea.

Moduluaren sintesia

Bakearen aldeko eta gatazken gaineko azterlanetan oinarrituta dago modulu hau, eta ezagutza ezartzen du mundua ulertzeko oinarri gisa, baita bizi praktikak emantzipatzaile dela ulertzeko bide gisa ere.

Moduluaren lehenengo zatian, bakeari eta gatazkei buruzko azterlanetarako hurbilketa historikoa egingo da, eta azalduko dugu zer testuinguruk eragin zuen eremu hori instituzionalizatzea. Eta instituzionalizazio-prozesu hori bake liberalaren matrize positibistan oinarrituta sortu den diskurtsoaren inguruan artikulatu da batez ere. Horregatik, bakearen eraikuntzari eta gatazken eraldaketari buruzko diskurtso kritikoa gehien eragin duten hiru hurbilketetan zentratuko gara: - Johan Galtung-en bakearen geometriak eta gatazken triangulua; - John Paul Lederach-en bakearen poetika, memoria eta sendatze kolektiboa; - eta bakearen filosofiak, Vicent Martínez Guzmán-en eraldaketa epistemologikoa eta Francisco Muñoz-en bake imperfektua.

Moduluaren bigarren atalean, bakearen agenda kritikoa sortzeko ikasketetara hurbilduko gara. Zaintzari eta bizitzaren jasangarritasunari buruzko hausnarketa bideratzen duten hiru giza gaitasun aztertuko ditugu:

ezagutzan oinarrituta gogoratzeko gaitasuna munduko espazioetan habitatzeko; dimentsio sortzaile batetik irudikatze eta alternatibak osatuko dituzten narratibak sortzeko gaitasuna; eta klabe sinboliko, ekologiko eta sozialean uko egiteko gaitasuna, aldaketa-prozesu emantzipatzaileak sustatzeko eta esperimintatzeko. Horrela, ezagutza

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Nazioarteko Online Ikastaroa
"GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK. Alternatibak, ikuspegi partekatuak eta prozesu kolektiboak eraikitzen"
(2. edizioa)

4. Modulua: Gatazka eta bizi-alternatibak. Bakea eraikitzeko oharak

3

eta ulermenean oinarritutako arau-esparru batean aurrera egin ahal izango da; ez hainbeste jakintzaren metaketan oinarrituta, baizik eta munduan egoteko dugun moduarekin lotzen gaituen prozesu intersubjektibo baten baitan.

Laburbilduz, gure begirada zabaltzeko eta ongizatearen, bizi onaren edo bizi-osotasunaren zentzuan sakontzeko beharrea oinarrituko gara modulu honetan, dagozkigun toki eta habitatean sustraituta, pentsamendu moderno liberalak oinarri dituen identitate eta jabetza kategoriak zabaltzeko. Horrela, posible izango da hausnarketa baliagarria egitea, horrela identifikatuko baititugu geure burua zaintzeko eta gure harremanak zein ingurua zaintzeko arazoak. Izan ere, horrela soilik izango ditugu gu geu izatea ahalbidetzen duen ingurunean dauden baliabideak zaintzeko aukera.

Azkenik, erreferentzia bibliografikoak eta web-baliabideak jasoko ditugu, XXI. mendeko bakearen eta gatazken aztergaiak miatzen jarraitzeko.

Ikasleen egitekoak

- i) Testua irakurtzea. Alderdirik interesgarrienei buruzko iruzkina egitea.
- ii) Eztabaida-foroan parte hartzea.
- iii) Test-ean ageri diren galderak erantzutea.

Gutxi gorabeherako kronograma

Moduluak zazpi eguneko iraupena dauka; **martxoaren 1etik 7ra bitartekoa**, guztira, sei ordukoa. Denbora librea izateko gaitasuna ezberdina izango da batzuen eta besteen artean, baina, orientazio gisara, denbora horrela banatzea proposatzen da, egunean ordubete eginez:

2021/03/01 Astelehena	2021/03/02 Asteartea	2021/03/03 Asteazkena	2021/03/04 Osteguna	2021/03/05 Ostirala	2021/03/06 Larunbata	2021/03/07 Igandea

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Nazioarteko Online Ikastaroa
"GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK. Alternatibak, ikuspegi partekatuak eta prozesu kolektiboak eraikitzen"
(2. edizioa)

4. Moduluak: Gatazka eta bizi-alternatibak. Bakea eraikitzeko oharrak

- 4. gida didaktikoa irakurtzea. - 4. moduluko bideoak ikustea. - Testuaren 1. zatia irakurtzea (159-170. or.).	- Testuaren 2. zatia irakurtzea (170-175. or.). - Foroko 1. galdera argitaratzea.	- Irakaslearekin zalantzak argitzea. - Foroan argitaratutako 1. galderan parte hartzea.	- Foroan argitaratutako 1. galderan parte hartzea. - Testuaren 3. zatia irakurtzea (175. or. - amaiera).	- Foroan 2. galdera argitaratzea. - Testa erantzutea.	- Foroan argitaratutako 2. galderan parte hartzea. - Web-baliabideak eta gainerako material osagarriak aztertzea.	- 4. moduluari dagokion foroa ixtea. - Testa entregatzea.
---	--	--	---	--	--	--

4

Oinarri-testua euskaraz

<https://territoriolab.org/wp-content/uploads/2019/12/Mod-4-EUS.pdf>

WEB baliabideak

Ikastaroaren iraupena murrizta izaki, ezin izango da testua ez diren beste dokumentu batzuekin lan egin. Hala eta guztiz ere, gerora kontsultak egin nahi izanez gero, modulu honekin lotura duten honako web-baliabide hauek erabiltzea gomendatzen dugu.

Ikus-entzunezko baliabideak

- **Josep María Esquirol** «*La resistencia íntima*» liburuari buruzko elkarrizketa TVE2ko «Para Todos» saioan, 2015eko martxoaren 19koa <https://www.rtve.es/alicarta/videos/para-todos-la-2/para-todos-2-entrevista-josep-maria-esquirol-filosofa/3052741/>
- **Johan Galtung** «*Teoría y práctica en la construcción de la paz. Experiencias de una vida*» Madrilgo Unibertsitate Konplutentseko Zientzia Politiko eta Soziologia Fakultatean, 2017ko urtarrilaren 26koa <https://www.youtube.com/watch?v=9XRoyagI6z0>

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Nazioarteko Online Ikastaroa
“GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK. Alternatibak, ikuspegi partekatutak eta prozesu kolektiboak eraikitzen”
(2. edizioa)

4. Modulusa: Gatazka eta bizi-alternatibak. Bakea eraikitzeko oharra

- **John Paul Lederach** «Los acuerdos no terminan los conflictos» Cartagenako Unibertsitateko gatazka sozialei eta bakearen eraikuntzari buruzko maisutza-ikasketetan, otsailaren 27koa <https://www.youtube.com/watch?v=4gZKF-Pyiv4>
- **Francisco A. Muñoz** «La paz imperfecta», 2014ko urriaren 30ekoa <https://www.youtube.com/watch?v=fWMIbC3kxYw>
- **Vicent Martínez Guzmán** «De la seguridad como dominación a la ética y políticas de los cuidados, como una construcción cosmopolita, cuidadora y ecológica» «La seguridad en el siglo XXI: en el ámbito local y global» mintegian, Bakerako Kataluniako Nazioarteko Institutuak antolatua, 2017ko azaroaren 17koa. Eskuragarri hemen, 30. minututik aurrera: <https://www.youtube.com/watch?v=ll69qYAmhh0>
- **Marina Garcés y Chantal Maillard** «Pensar en tiempos difíciles», Bartzelonako Antoni Tàpies Fundazioak antolatuta, 2017ko urriaren 16koa <https://www.youtube.com/watch?v=tB5oGTJ77o8>
- «Utopía ch'ixi» Unibertsitateko Aldizkaria, **Silvia Rivera Cusicanquirekin**, 2018ko azaroaren 3koa <https://tv.unam.mx/portfolio-item/revista-de-la-universidad-utopia-chixi-con-silvia-rivera-cusicanqui/>
- Elkarrizketa **Suely Rolnik**-ekin «Esferas de la insurrección. Apuntes para descolonizar el inconsciente» liburuaren harira, La Ingobernable gunean, 2019ko apirilaren 2koa. Elkarrizketaren grabazioa hemen eskuragarri: <https://www.traficantes.net/noticias-editorial/conversaci%C3%B3n-con-suely-rolnik-martes-2-de-abril>

Bibliografia osagarria

Modulu honekin lotutako hainbat kontutan sakontzeko:

TERRITORIOS EN CONFLICTO
GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK
TERRITÓRIOS EM CONFLITO

Nazioarteko Online Ikastaroa
“GATAZKA EGOERAN DAUDEN LURRALDEAK. Alternatibak, ikuspegi partekatuak eta prozesu kolektiboak eraikitzen”
(2. edizioa)

4. Modulua: Gatazka eta bizi-alternatibak. Bakea eraikitzeko oharak

- COMINS MINGOL, Irene, eta Francisco A. MUÑOZ (2013): «*Filosofías y praxis de la paz*», Bartzelona; Icaria.
- ESQUIROL, Josep María (2015): «*La resistencia íntima. Ensayo de una filosofía de la proximidad*», Bartzelona; Acantilado.
- GALTUNG, Johan (2003): «*Paz por medios pacíficos. Paz y conflicto, desarrollo y civilización*», Bilbo; Bakeaz/Gernika Gogoratz.
- GARCÉS, Marina (2017): «*La ilustración radical*», Barcelona; Anagrama.
- LEDERACH, John eta Angela Jill LEDERACH (2014): «*Cuando la sangre y los huesos claman. Travesías por el paisaje sonoro de la curación y la reconciliación*», Gernika-Lumo; Gernika Gogoratz.
- MAILLARD, Chantal (2018): «*¿Es posible un mundo sin violencia?*», Madril; Vaso Roto Cardinales.
- MARTÍNEZ GUZMÁN, Vicent (2018): «*Gobernanza para hacer las paces*», Ana BARRERO (koord.): «*Ciudades de paz. Foro Mundial sobre las violencias urbanas y la educación para la convivencia y la paz*», Madril; AIPAZ.
- RIVERA CUSICANQUI, Silvia (2018): «*Un mundo ch'ixi es posible. Ensayos desde un presente en crisis*», Buenos Aires; Tinta Limón.
- ROLNIK, Suely (2019): «*Esferas de la insurrección. Apuntes para descolonizar el inconsciente*», Buenos Aires; Tinta Limón.
- SANTOS, Boaventura de Sousa (2002): «*Hacia una concepción cultural de los derechos humanos*», *El Otro Derecho*, 28 (uztaila), 75-76.
- eta Antoni AGUILÓ (2019): «*Aprendizajes globales. Descolonizar, desmercantilizar y despatriarcalizar desde las epistemologías del Sun*», Bartzelona; Icaria.